

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Nordea Bank Oyj:n kirjallinen asiantuntijalausunto

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 133/2022 vp)

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Nordea Bank Oyj:ltä (jäljempänä ”Nordea”) kirjallista lausuntoa otsikossa mainitussa asiassa. Nordea kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Nordea kannattaa digitaalisen henkilöllisyyden kehittämistä valtion toimesta ja pitää tärkeänä, että kehitystä arvioidaan yhteistyössä viranomaisten ja yksityisen sektorin toimijoiden kanssa. Nordea pitää tärkeänä, että kansalaiset, jotka eivät voi tai halua käyttää yksityisen sektorin tarjoamia tunnistuspalveluita, voivat mobiilisovelluksen kautta jatkossa osoittaa henkilöllisyytensä julkisten ja yksityisten toimijoiden palveluissa. Erityisen hyvänä kehityksenä pankki näkee sen, että yksityinen sektori voisi jatkossa hyödyntää myös digitaalista henkilöllisyystodistusta henkilön ensitunnistamisen yhteydessä, jolloin sääntely asettaisi yksityisen sektorin toimijat keskenään nykyistä tasa-arvoisempaan asemaan. Pankit ovat tähän asti pitkälti vastanneet tästä julkisen luotettavuuden ja oikeusvarmuuden kannalta keskeisestä ensitunnistamisen tehtävästä. Pankkeilla ei kuitenkaan ole sääntelystä johtuen oikeutta periä ensitunnistamisesta aiheutuvia merkittäviä kustannuksiaan vastaavaa korvausta muilta tahoilta.

1. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen aktivointi ja uudelleenaktivointi

Pankki näkee esityksessä merkittävän epäkohdan siinä, että valtio olisi esityksen perusteella ulkoistamassa kaikki digitaalisen henkilöllisyystodistuksen aktivointiin sekä uudelleenaktivointiin liittyvät toimet yksityiselle sektorille. Sen lisäksi, että käyttäjät tulevat ottamaan mobiilisovelluksen käyttöön on myös odotettavissa, että jopa miljoona käyttäjää vaihtaa mobiililaitettaan vuosittain, jolloin lähtökohtaisesti myös valtion mobiilisovellus olisi aina uudelleenaktivoitava uudessa laitteessa. Kummassakin tilanteessa ainoa valtion tarjoama aktivointi- tai uudelleenaktivointiprosessi vaatisi ajanvarauksen esim. lähimmälle poliisiasemalle, jossa jonotusajat ajanvarausten yhteydessä voivat olla pitkiä.

Nordean näkemyksen mukaan on todennäköistä, että digitaalisen henkilöllisyyden käyttöön edellyttämässä ensitunnistamisessa hyödynnettäisiin valtaosassa tilanteista pankkien tunnistusvälineitä. Nordea pitää myös todennäköisenä, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen

käyttäjät kääntyisivät digitaalisen henkilöllisyystodistuksen uudelleenaktivoinnin yhteydessä ensisijaisesti pankkien puoleen saadakseen ensin käyttöönsä pankkien tarjoaman tunnistusvälineen, jolla myös valtion mobiilisovelluksen kautta toimivan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen voisi uudelleenaktivoida. Esityksestä ei kuitenkaan ole nähtävissä, että pankit saisivat korvauksen kustannuksista, joita pankille on aiheutunut ja tulee aiheutumaan henkilön ensitunnistamisen tai pankkitunnusten uudelleenaktivoimisen yhteydessä. Nordean arvion mukaan pankille aiheutuisi tästä vuositasolla noin 2 miljoonan euron lisäkustannus asiakaspalvelutyön tuottamiseksi.

Jotta valtion esityksessä asettamat tavoitteet henkilön asiakkuuksista riippumattomasta tunnistamisesta eri sähköisiin palveluihin voidaan saavuttaa, valtion tulisi kyetä tarjoamaan täysimääräisesti mobiilisovelluksen elinkaareen eri vaiheisiin ja ongelmatilanteisiin liittyvä asiakaspalvelu niin suomalaisille kuin ulkomaalaisille käyttäjille. Yhdenmukaiset ja ulkoisista toimijoista riippumattomat helposti saavutettavat aktivointiprosessit lisäisivät myös valtion mahdollisuuksia ehkäistä esimerkiksi identiteettivarkauksia.

2. Digitaalinen henkilöllisyystodistus puhelinpalvelussa

Nordea olisi esityksen osalta toivonut, että digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi alusta lähtien tarjonnut ratkaisuja myös puhelinpalveluissa tapahtuvaan vahvaan sähköiseen tunnistamiseen. Nykyisin käytännössä vain pankit pystyvät tarjoamaan tätä omissa palveluissaan omille asiakkailleen. Toivommekin, että tämä puute huomioitaisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa mobiilisovelluksen jatkokehittämisessä siten, että se mahdollistaisi jatkossa myös puhelinpalveluissa tapahtuvan vahvan tunnistautumiseen.

3. Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline

Valtion tuottaman digitaalisen asiointivälineen tarjoaminen myös ulkomaalaisille on Nordean näkemyksen mukaan kannatettava ratkaisu. Esityksessä ei kuitenkaan ole mielestämme riittävän hyvin otettu huomioon käytännön vaikutuksia ja julkisen sektorin tarpeiden yhteensovittamista yksityisen sektorin tuottamiin keskeisiin palveluihin. Valtio on nyt mahdollistamassa ulkomaalaisten käyttäjien tunnistamisen etänä osana mobiilisovelluksen käyttöönottoa. Vastaavaa teknologiaa voisi käyttää laajemminkin esim. ulkomaalaisten yritysten avatessa pankkipalveluitaan Suomessa. Tällöin olisi toivottavaa, että yrityksen työntekijän tunnistaminen olisi mahdollista suorittaa ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä käyttäen ilman, että tunnistettavalle automaattisesti samalla luotaisiin digitaalinen identiteetti Suomen valtion järjestelmiin.

4. Digi- ja väestötietoviraston tarjoama tunnuslukulaite

Nordean näkemyksen mukaan Digi- ja väestötietoviraston tarjoamalle tunnuslukulaitteelle ei tulisi asettaa mobiilisovelluksesta poikkeavia käyttörajoituksia, vaan tunnuslukulaitteella tulisi

mahdollistaa tunnistautuminen viranomaispalveluiden ohella myös yksityisen sektorin palveluihin.

Esityksessä ehdotetut käyttörajoitukset johtaisivat Nordean näkemyksen mukaan käytännössä siihen, että tunnuslukulaitteen käyttäjät olisivat heikommassa asemassa mobiilikäyttäjiin verrattuna, koska he eivät voisi hyödyntää arjessaan yksityisen sektorin tarjoamia digitaalisia palveluita, kuten avata pankkitiliä verkossa. Tämä olisi vastoin esityksen yhtä keskeisintä tarkoitusta, joka on yhdenvertaisuuden edistäminen.

Sähköisen tunnistamisen poikkeustilanteisiin varautumisen näkökulmasta voisi mielestämme myös olla perusteltua myöntää tunnuslukulaite valtion toimesta jokaiselle digitaalista henkilöllisyystodistusta käyttävälle kansalaiselle ja siten mahdollistaa laitteen käyttö osana valtion mobiilisovelluksen aktivointiprosessia, jolloin henkilö voisi itse suorittaa mobiilisovelluksen uudelleenaktivoinnin tunnuslukulaitteen avulla ilman riippuvuutta yksityisen sektorin palveluista.

5. Esityksen käytännön vaikutukset

Esityksessä esitetyt muutokset ja niiden käyttöönotto pankeissa edellyttää aikaa vieviä tietoteknisiä muutoksia lukuisissa pankkien eri järjestelmissä. Kaikissa muutoksissa tulisikin huomioida riittävät siirtymäajat. Esityksessä on esimerkiksi ehdotettu, että poliisin myöntämän passin voimassaolo tulisi aina tarkistaa ensitunnistuksen yhteydessä. Kyseinen muutosehdotus on ymmärrettävä ja yksittäisenä muutoksena kenties pieni. Kun kuitenkin otetaan huomioon järjestelmämuutoksille tyypilliset keskinäiset riippuvuudet ja muiden muutosten vaatima järjestelmäkehitystyö, tulisi kyseisen muutosehdotuksen käyttöönotolle määritellä kohtuullinen siirtymäaika, esim. 6–12 kuukautta lain voimaantulosta.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tarkastamiseen liittyviä käytännön muutoksia ja kustannuksia fyysisessä asiakaspalvelussa (esim. pankin konttorissa) ei ole myöskään pankin näkemyksen mukaan arvioitu esityksessä riittävästi. Vaikka esityksessä todetaan, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyväksyminen on yksityiselle sektorille sääntelyn näkökulmasta vapaaehtoista, on selvää, että hyväksyminen muuttuu käytännössä pakolliseksi mobiilisovelluksen käytön yleistyessä.

Kunnioittavasti

Nordea Bank Oyj

Jani Eloranta

Johtaja, Henkilöasiakkaat Suomi

Sakari Wuolijoki

Lakiasiainjohtaja, Suomen toiminnot

Nordea Bank Oyj

Satamaradankatu 5 00020 NORDEA
www.nordea.fi

Nordea Bank Oyj, Satamaradankatu 5, 00020 NORDEA, kotipaikka Helsinki, Y-tunnus 2858394-9